NAZWA OPRACOWANIA:

KWERENDA ARCHIWALNA i ANALIZA KONSERWATORSKA WIĘŹBY DACHOWEJ BUDYNKU INSTYTUTU FIZYKI PRZY UL. HOŻEJ 69 W WARSZAWIE



INWESTOR:

Uniwersytet Warszawski
ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa

JEDNOSTKA OPRACOWUJĄCA:

Studio Budowlane UNITY S.C.
ul. Kędzierskiego 2 lok. 66, 01-493 Warszawa

AUTOR OPRACOWANIA:

Wanda Zawistowska
dyplomowany konserwator dzieł sztuki
dyplom UMK nr 1926/97,
upr. nr 86/1997,
rzeczoznawca ORKDS

Warszawa, styczeń-luty 2024

DZIEŁO KONSERWATORSKIE I DOKUMENTACJA CHRONIONE PRAWEM AUTORSKIM

SPIS TREŚCI

1 DANE OGÓLNE ... 3
1.1 Obiekt szkoła wyższa ... 3
1.2 Podstawa formalna ... 3
1.3 Podstawa merytoryczna ... 3
1.4 Przedmiot opracowania ... 3
1.5 Wykonawca opracowania: ... 4
1.6 Autorka: ... 4
1.7 Zakres opracowania ... 4
2 WSTĘP ... 5
3 ZAGADNIENIA HISTORYCZNE ... 5
3.1 HISTORIA OBIEKTU ... 5
3.2 KWERENDA ARCHIWALNA ... 11
3.2.1 ARCHIWUM ZAKŁADOWE WUOZ ... 11
3.2.2 ARCHIWUM AKT NOWYCH ... 11
3.2.3 CZASOPISMA ... 12
3.2.4 ŹRÓDŁA IKONOGRAFICZNE ... 16
3.2.5 NARODOWE ARCHIWUM CYFROWE ... 19
3.2.6 FIZYKOTEKA- WIRTUALNE MUZEUM WYDZIAŁU FIZYKI UNIWERSYTETU WARSZAWSKIWEGO ... 20
3.2.7 POZOSTAŁE ŹRÓDŁA IKONOGRAFICZNE ... 31
4 ANALIZA KONSERWATORSKA WIĘŹBY BUDYNKU HOŻA 69 ... 32
4.1 DACH ... 32
4.2 WIĘŹBA DACHOWA ... 32
4.3 STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ WIĘŹBY DACHOWEJ ... 33
5 WNIOSKI KONSERWATORSKIE ... 35
6 DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA ... 36

1 DANE OGÓLNE

1.1 OBIEKT szkoła wyższa

Nazwa historyczna	Uniwersytet Warszawski - Zakład Fizyki Doświadczalnej, potem Wydział Fizyki; Instytut Problemów Jądrowych im. Andrzeja Sołtana
Nazwa współczesna	Uniwersytet Warszawski - Instytut Anglistyki; Polskie Towarzystwo Fizyczne
Adres	Warszawa Śródmieście, ul. Hoża 69;
Czas powstania	lata 1913-1921/1932
Rejestr zabytków	budynek bez wpisu do rejestru zabytków, ujęty w Gminnej Ewidencji Zabytków ID SRO09407, na podstawie zarządzenia Prezydenta M.st. Warszawy z dnia 24 Lipca 2OI2 w sprawie założenia ewidencji zabytków miasta stołecznego warszawy. budynek nie posiada karty ewidencyjnej zabytku.

1.2 PODSTAWA FORMALNA

Niniejsza opracowanie przygotowane zostało na potrzeby projektu budowlanego remontu dachu przedmiotowego budynku

Podstawą formalną wykonania niniejszego opracowania stanowi:

– umowa zawarta pomiędzy Uniwersytetem Warszawskim z siedzibą przy ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa, a firmą Studio Budowlane ,,UNITY" S.C. Małgorzata Tischner, Damian Cyrta z siedzibą przy ul. Kędzierskiego 2/66, 01-493 Warszawa

1.3 PODSTAWA MERYTORYCZNA

Podstawą merytoryczną wykonania niniejszego opracowania były analizy, informacje i wnioski wynikające z:

- zaleceń konserwatorskich z dn. 26.10.2023r
- dokumentacji i materiałów archiwalnych
- wizji lokalnych przeprowadzonych w dniach 30.01.2024, 31.01.2024, 1.02.2024, 2.02.2024

1.4 PRZEDMIOT OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest budynek położony w Warszawie, przy ulicy Hożej 69; Opracowanie zawiera historię i opis obiektu, wyniki kwerendy archiwalnej wybranych zbiorów, analizę konserwatorską, dokumentację fotograficzną stanu istniejącego wraz z opisem stanu zachowania.

1.5 WYKONAWCA OPRACOWANIA:

Studio Budowlane ,,UNITY" S.C. Małgorzata Tischner, Damian Cyrta z siedzibą przy ul. Kędzierskiego 2/66, 01-493 Warszawa

1.6 AUTORKA:

Wanda Zawistowska
dyplomowany konserwator dzieł sztuki
upr. nr 86/1997,
dyplom UMK nr 1926/97

1.7 ZAKRES OPRACOWANIA

Zespół budynków Uniwersytetu Warszawskiego mieszczący się przy ulicy Hożej 69 – d. Zakład Fizyki Doświadczalnej ujęty jest w Gminnej Ewidencji Zabytków. Tematem opracowania jest więźba dachowa najstarszej części kompleksu budynków (oznaczonej na ryc. Ze strony 5 literami A i B)

Na podstawie wykonanych obserwacji makroskopowych i analizy konserwatorskiej wykonanych in situ oraz wyników kwerendy archiwalnej określono elementy pierwotne i wtórne więźby. Zebrane informacje dotyczące stanu zachowania więźby będą stanowiły podstawę do sformułowania odpowiedniej strategii remontu. Zrozumienie przyczyn niszczenia substancji zabytkowej stanowią podstawę do podjęcia stosownych do zagrożeń kroków, dla skutecznej ochrony obiektu w przyszłości.

2 WSTĘP

Dach przykrywa budynek pełniąc funkcję zabezpieczającą przed wpływem czynników atmosferycznych. Składa się z pokrycia, podkładu pod nie oraz konstrukcji zwanej więźbą.

Zadaniem więźby jest przenoszenie (poza ciężarem własnym obciążenia pokrycia, wraz z podkładem pod nie) naporu wiatru i śniegu na podpory.

Więźba dachowa składa się z wiązarów z reguły połączonych między sobą jednym z systemów usztywnienia podłużnego.

3 ZAGADNIENIA HISTORYCZNE

3.1 HISTORIA OBIEKTU

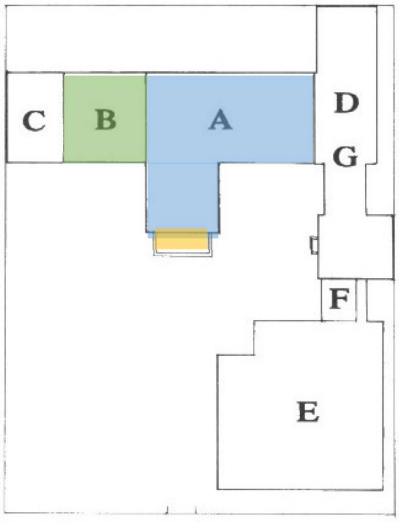

Ryc. Schematyczny rzut z zaznaczonymi etapami rozbudowy ośrodka fizyki przy ul. Hożej 69, kolorem niebieskim i zielonym i żółtym zaznaczono najstarsze część budynku będącą jednocześnie przedmiotem niniejszego opracowania.

A. centralna część z dużym audytorium oddana do użytku w 1921 roku
B. skrzydło wschodnie ukończone w 1932roku
C. Tzw. Hala Atomowa wybudowana w 1948 roku
D nowe, piętrowe skrzydło ukończone w 1951 roku
E. pawilon oddany do użytku w 1963 roku, rozebrany w 2023 roku.
F. czytelnia biblioteki IFT wybudowana w 1973 roku
G nadbudowa dwóch pięter nad skrzydłem D; ukończona w 1993 roku.

Budynek przy Hożej 69 zaczęto budować w 1913 r .według projektu arch. Piotra Ferddersa[1] z przeznaczeniem dla zakładu Fizyki Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego. Wybuch I wojny światowej spowodował wstrzymanie prac budowlanych; kiedy w 1919 roku Stefan Pieńkowski przyjechał z Liege do Warszawy, aby objąć katedrę fizyki doświadczalnej w odrodzonym Uniwersytecie Warszawskim zastał tylko niewykończone mury części centralnej i skrzydła zachodniego. Dzięki niezwykłemu uporowi i pracowitości udało się mu uzyskać potrzebne decyzje i fundusze i już po 15 miesiącach doprowadził do otwarcia Zakładu Fizycznego Uniwersytetu Warszawskiego w nowej siedzibie; mimo trwającej wtedy wojny, która w sierpniu 1920 roku zbliżała się do Warszawy.
Najwcześniejsi jego uczniowie i najstarsi współpracownicy podkreślają, że dzięki niespożytej energii Pieńkowskiego i jego wytrwałym zabiegom, a także umiejętności wyławiania talentów, już pod koniec lat dwudziestych Zakład Fizyczny, przemianowany potem na Zakład Fizyki Doświadczalnej UW, stał się ośrodkiem o dobrym poziomie, dostrzeganym w świecie.
Na Hożą zaczęli wtedy przyjeżdżać doktoranci zagraniczni. Wyrazem uznania dla osiągnięć Pieńkowskiego i jego zespołu stało się przyznanie mu przez Fundację Rockefellera dotacji w wysokości 50 000 dolarów na zakup aparatury. Ta, na owe czasy bardzo znaczna, suma umożliwiła wyposażenie Zakładu Fizyki Doświadczalnej w najwyższej klasy przyrządy, dzięki czemu Hoża znalazła się wśród najlepszych instytutów fizycznych w Europie.
W miarę rozwoju Zakładu oraz wzrostu liczby pracowników naukowych i studentów było coraz ciaśniej w pomieszczeniach niewielkiego budynku. Wtedy Pieńkowskiemu udało się zdobyć fundusze na dobudowanie nowego, wschodniego skrzydła gmachu, dzięki czemu powierzchnia jego zwiększyła się niemal dwukrotnie. Otwarcie nowych pracowni Zakładu Fizyki Doświadczalnej UW nastąpiło ostatecznie w 1932 r. i zostało odnotowane w prasie codziennej
W drugiej połowie lat trzydziestych Zakład Fizyki Doświadczalnej przy ul. Hożej stał się największym instytutem fizycznym w Polsce i znalazł się wśród najlepszych instytutów w Europie zarówno pod względem wyposażenia jak i aktywności naukowej. Potwierdzali to goście zagraniczni odwiedzający Hożą.

Wybuch wojny przekreślił dorobek prawie dwudziestoletniej pracy Pieńkowskiego. Już w pierwszych miesiącach okupacji wywieziono do Niemiec większość wartościowej aparatury, zbiory biblioteczne i notatki naukowe.[2] O tym rabunku donosiła nawet prasa podziemna. Pieńkowski nie załamał się, lecz zaczął organizować tajny Uniwersytet. W celu zabezpieczenia resztek aparatury i uratowania punktu oparcia na Hożej utworzył Zakład Pomiarów Fizycznych, w którym wykonywano badania usługowe dla instytucji komunalnych. Umożliwiało to prowadzenie cotygodniowych seminariów, na których referowano zdobywane przez Pieńkowskiego artykuły z zagranicznych czasopism fizycznych.
W 1943 r. wobec sytuacji na froncie wschodnim okupanci zaczęli zajmować w budynku na Hożej coraz więcej pomieszczeń ograniczając pracę Pieńkowskiego i jego współpracowników, aż w

[1] **Waldemar Piotr Aleksander Fedders** (ros. Пётр Александрович Феддерс, ur. 17 czerwca 1868 w Kazaniu, zm. w 1936 w Mitawie na Łotwie) – architekt rosyjski, wykładowca Politechniki Warszawskiej.
Początkowo uczył się w domu. W roku 1888 uzyskał świadectwo ukończenia sześciu klas szkoły realnej i rozpoczął studia na Cesarskiej Akademii Sztuk Pięknych w Petersburgu. Studia ukończył w roku 1894, uzyskując tytuł artysty I stopnia. Podczas studiów otrzymał dwa srebrne medale za malarstwo, dwa srebrne i mały złoty medal za architekturę.
Po studiach pracował jako architekt w zakładach zbrojeniowych w Siestroriecku.
W roku 1898 na zaproszenie architekta Leontija Benois przybył do Warszawy by współpracować w realizacji soboru św. Aleksandra Newskiego.
Nadzorował też budowę zaprojektowanej przez Benois cerkwi garnizonowej św. Martyniana (obecnie katedra polskokatolicka) przy ul. Szwoleżerów 2.
W roku 1901 został powołany na wykładowcę architektury na Politechnice Warszawskiej.
W roku 1907 został wybrany członkiem komitetu zarządzającego uzdrowiskiem w Ciechocinku. W roku 1915 opuścił Warszawę wraz z administracją rosyjską, zmarł na Łotwie w roku 1936. Pochowano go na Cmentarzu Leśnym w Rydze. Pozostawił w Warszawie wiele realizacji utrzymanych w stylach historycznych.
Źródło: wikipedia;

[2] O rozmiarach dewastacji i kradzieży informowała ówczesna prasa podziemna min. Polska żyje 15.12.1939 r., s. 10, Biuletyn Informacyjny nr 26, s. 7, 1943 r., Aktualne Wiadomości nr 26, s. 5, 1943 r.

końcu zajęli cały budynek niszcząc instalacje i przebudowując pracownie, włącznie z dużą salą wykładową, którą podzielono na małe pokoje. Podczas Powstania Warszawskiego i późniejszych działań wojennych budynek nic został wprawdzie zburzony ani spalony, ale był kompletnie pusty i zdewastowany. Po powrocie do Warszawy Pieńkowski został wybrany rektorem UW i z właściwą sobie energią przystąpił do odbudowy całej uczelni, a w tym fizyki na Hożej

Wobec ogromnego zniszczenia Warszawy, nie było wcale pewne w pierwszej połowie 1945 r., czy może ona spełniać funkcje centrum naukowego i dydaktycznego, jakim była przed wojną. Istniał pomysł przeniesienia stołecznego Uniwersytetu, a także Politechniki i Akademii Sztuk Pięknych, do Łodzi. Na szczęście władze ustąpiły przed zdecydowanym oporem przedstawicieli warszawskich uczelni i w lipcu 1945 r. Minister Oświaty Czesław Wycech wydał zgodę na wznowienie zajęć w UW z początkiem r. akademickiego 1945/46

Generalny nadzór nad odbudową budynku na Hożej został powierzony Jerzemu Pniewskiemu. Jak później wspominał on i Marian Danysz: „Remont i przeróbka budynku prowadzone były w sposób trudny dziś do pojęcia. Zbiórka raczej prymitywnych przyrządów ocalałych w szkołach na Śląsku oraz niezwykły zakup niemal na ulicy niektórych cenniejszych przyrządów pozwoliły na podjęcie wykładów fizyki doświadczalnej ilustrowanych pokazami już w grudniu 1945 r. Rozpoczął je Profesor Pieńkowski w prowizorycznej sali wykładowej na terenie obecnej II Pracowni. W marcu 1946 r. podjęte zostały już normalne zajęcia w I Pracowni. „II Pracownia została otwarta w początku stycznia lub w pierwszych dniach lutego 1946 r. Mieściła się zrazu w dwóch pokojach, w których jest obecnie gabinet i sekretariat prof. Grynberga (dwa małe pokoje przy sali seminaryjnej)" - wspominał Tadeusz Skaliński, który tę pracownię organizował. „Najdłużej trwał remont dużej sali wykładowej, ukończony dopiero w 1950 r., ale jest to zapewne najładniejsze audytorium w Polsce. Budynek Zakładu Fizyki Doświadczalnej został po wojnie nie tylko całkowicie odrestaurowany i przebudowany, ale także znacznie powiększony. Dobudowana została do wschodniego skrzydła specjalna duża hala, nazwana „Halą Atomową", w której miał się znaleźć generator wysokiego napięcia z akceleratorem jonów. Andrzej Sołtan uzyskał specjalną dotacje rządową, dzięki której zamówił w Bazylei generator kaskadowy na milion woltów z rurą akceleracyjną. Budowę hali zakończono w 1948 r., a w grudniu 1950 r. zamówiony przyrząd znalazł się już na Hożej. Dziesięć lat później Ludwik Natanson wspominał: „W sam dzień wigilii Bożego Narodzenia spotkaliśmy się około południa na tradycyjnej »rybce«. Obecni byli oboje pp. Sołtanowie, Marian Danysz i ja. Dobrze pamiętam, z jaką radością przyniósł nam prof. Sołtan wiadomość o otrzymaniu zawiadomienia, że skrzynie zawierające akcelerator nadeszły do Warszawy". Wobec ambitnych planów Pieńkowskiego i Infelda jasne się stało, że należy szybko podjąć budowę kolejnego skrzydła budynku, wspólnego dla obu instytutów. Pniewski, któremu Pieńkowski zlecił nadzór nad tą budową, wspominał iż: „Infeld osobiście zabiegał o szybkie zakończenie budowy, interweniując na wszelkich możliwych, a zawsze wysokich szczeblach. Dla zaakcentowania swego zaangażowania zaproponował mi zakład, że przed końcem 1951 r. sam wygłosi pierwszy wykład w nowo zbudowanej sali. Zakład istotnie wygrał, dokumentując to w naszej obecności wykładem, wygłoszonym ostatniego dnia przed świętami Bożego Narodzenia, wprawdzie w nie ogrzewanej jeszcze sali, ale mimo to pełnej studentów. Ja zgodnie z umową dostarczyłem jako wygraną ogromną puszkę Nescafe, stawiając ją na środku stołu wykładowego"
Mimo rozbudowy w 1951 r., budynek stawał się coraz ciaśniejszy, zwłaszcza że wszystkie jednostki wzbogacały się w aparaturę. W 1963 r. powierzchnia budynku znów wzrosła, kiedy został oddany do użytku mały pawilon, w którym znalazły pomieszczenie zakłady cząstek elementarnych z UW i IBJ, Zakład Teorii Jądra Atomowego IBJ oraz Biblioteka IFT i dyrekcja IFD. W 1993 roku ukończona została nadbudowa dwóch pięter nad skrzydłem D. W 2004 roku

wydział przeprowadził się do nowego budynku przy ul. Pasteura 5. Obecnie w budynku mieszczą się Wydział Orientalistyki.
Budynek dydaktyczny czterokondygnacyjny, podpiwniczony. Na planie zbliżonym do litery T. Oświetlenie dzienne pomieszczeń oknami, w poddaszu użytkowym świetlikami. Dach wielospadowy, więźba drewniana o konstrukcji płatwiowo – kleszczowej; dach kryty blachą na deskowaniu ażurowym. Stropy płyta żelbetowa oparta na ścianach nośnych lub podciągach żelbetowych. Ściany zewnętrzne grubości 62 cm oraz 42
cm z cegły pełnej. Schody żelbetowe płytowe i wspornikowe. Okna drewniane skrzynkowe i jednoramowe, nietypowe. W części budynku okna PVC i stalowe.

LOKALIZACJA BUDNKU GMACHU INSTYTUTU FIZYKI

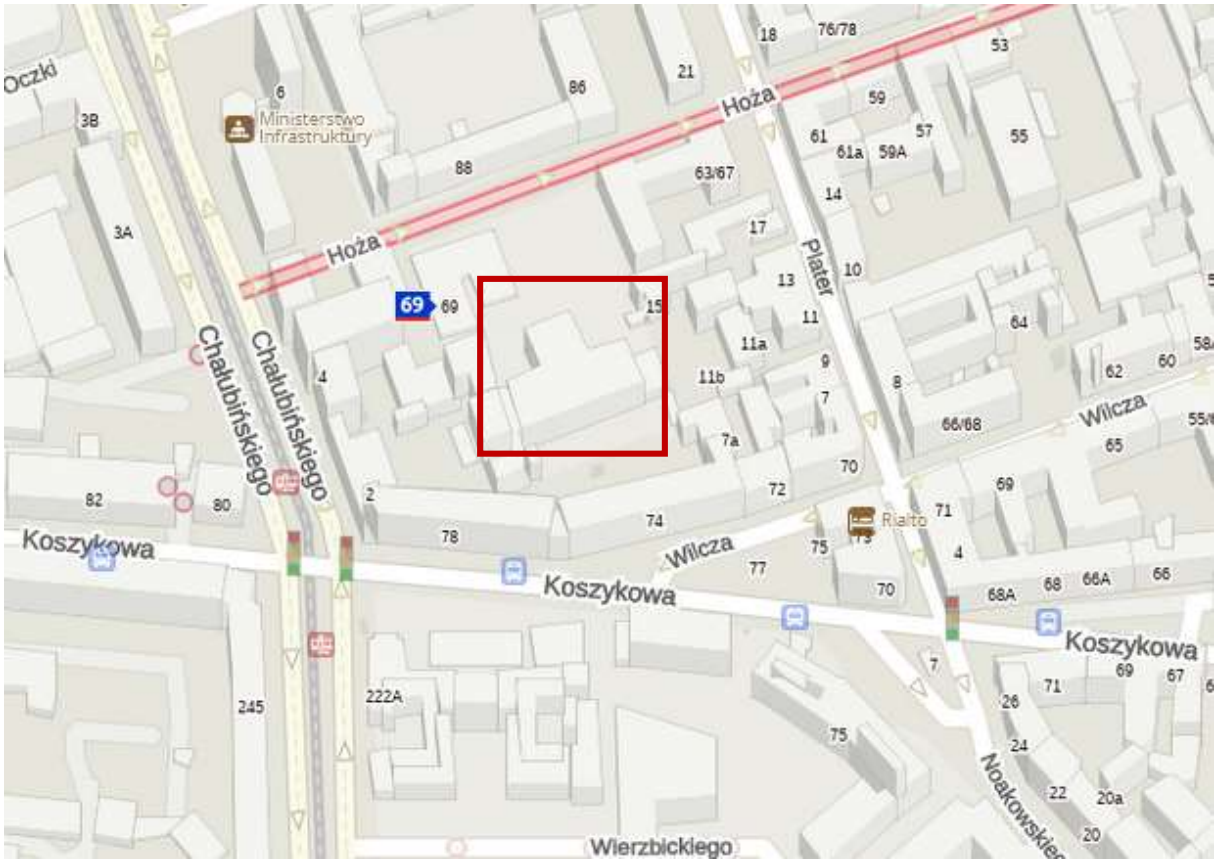

Budynek Hoża 69, lokalizacja, źródło www. Targeo.pl

RYSUNEK I FOTOGRAFIE LOTNICZE BUDYNKU HOŻA 69 W LATACH 1935, 1936, 1945 I 2022

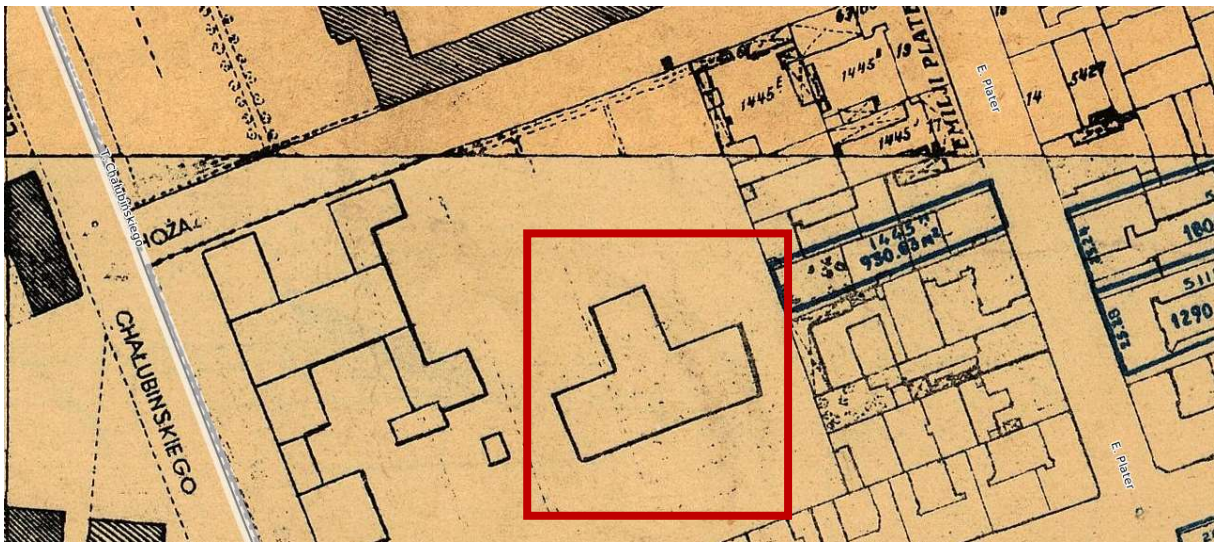

mapa.um.warszawa.pl, 1935

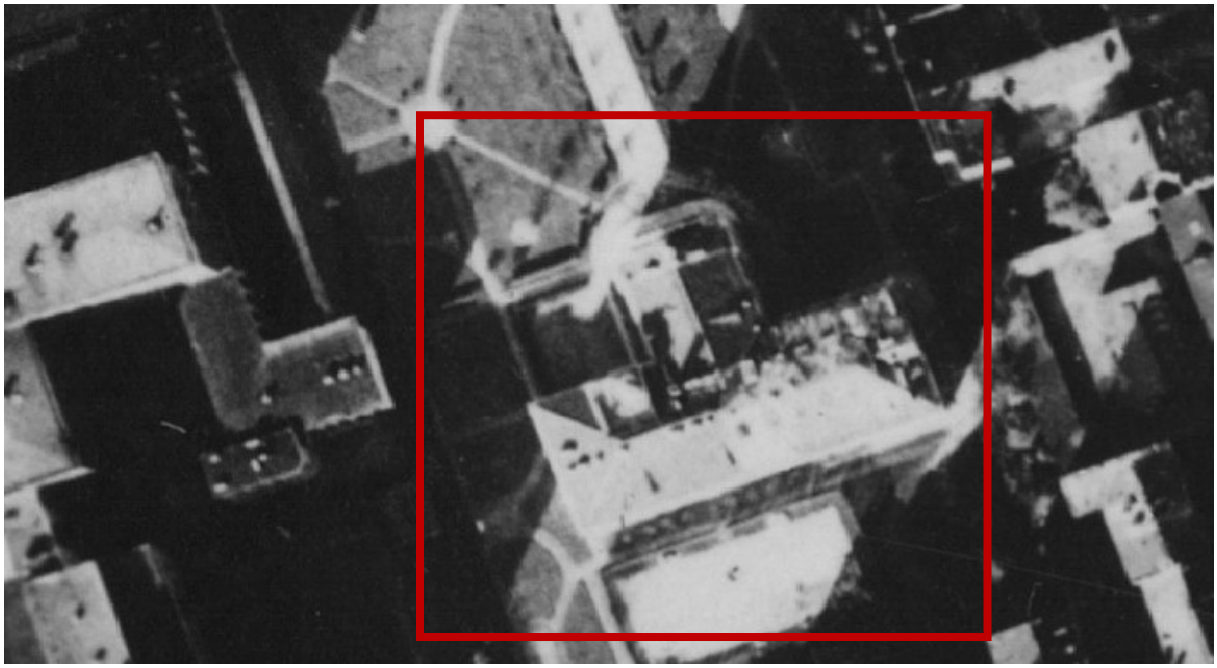

mapa.um.warszawa.pl, 1935

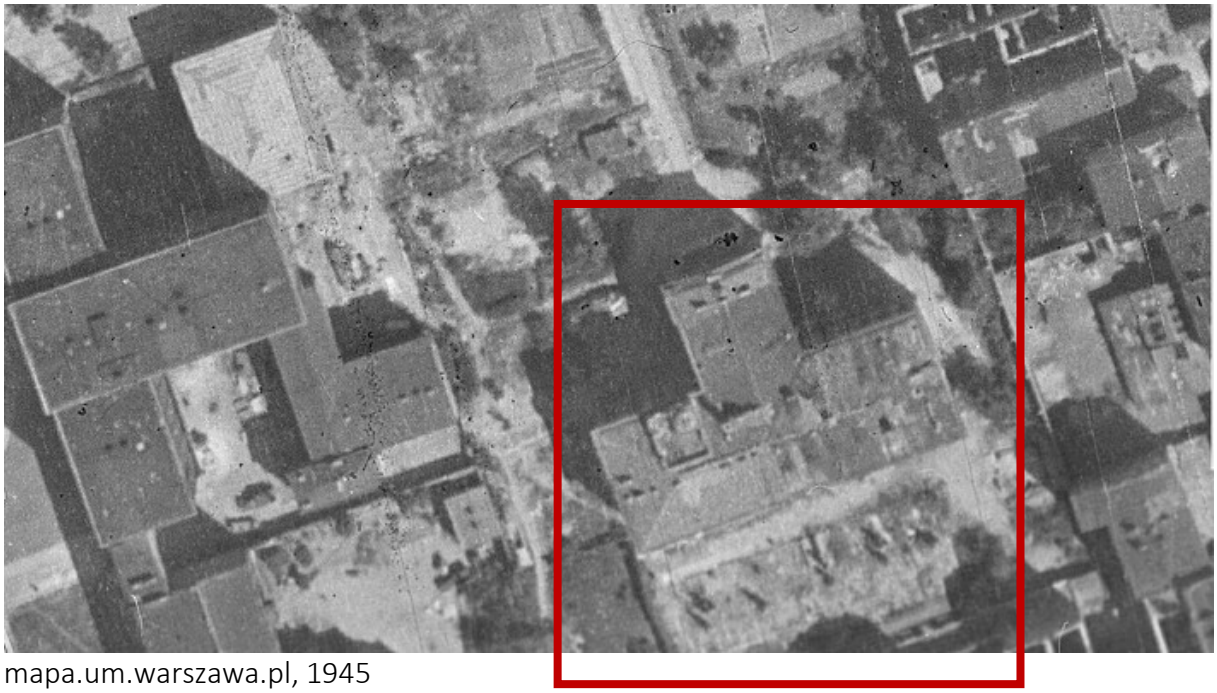

mapa.um.warszawa.pl, 1945



mapa.um.warszawa.pl, 2022

3.2 KWERENDA ARCHIWALNA

3.2.1 ARCHIWUM ZAKŁADOWE WUOZ

ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa
ul. Kopernika 4, 00-367 Warszawa

1371		Warszawa	Hoża 69	Budynek Wydziału Fizyki	Nadbudowa zachodniego skrzydła budynku	M. Śledziewski, J. Ałasa	1991	1991	A	B R20 P4
1506		Warszawa	Hoża 69	Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego	Zmiany nawierzchni Trzech klatek schodowych wraz z dostosowaniem balustrad do obowiązujących przepisów	S. Niewiadomski, K. Szypulska	2002	2002	A	B R20 P5
1507		Warszawa	Hoża 69	Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego	Wnętrze hallu wejściowego	E Lubiszewska, K. Szypulska	2002	2002	A	B R20 P5
1508		Warszawa	Hoża 69	Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego	Wentylacja mechaniczna i klimatyzacja w pomieszczeniach pracowni detektorów instytutu fizyki doświadczalnej	B. Staniszewska, A. Łukaniewicz	2002	2002	A	B R20 P5

3.2.2 ARCHIWUM AKT NOWYCH

Stefana Hankiewicza 1, 02-103 Warszawa

SYGNATURA	TEMAT	INFORMACJE, OPIS	DATA
2/314/0/-/869	Projekt przebudowy poddasza budynku Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego, ul. Hoża 69 w Warszawie - plan orientacyjny, plan sytuacyjny, rysunki.	Niezdygitalizowane	1948
2/314/0/-/869	Wyniki pomiarów poziomu hałasów i wytyczne zabezpieczeń akustycznych w Pawilonie Fizyki IBI W-wa ul. Hoża 69	Niezdygitalizowane	1966

3.2.3 CZASOPISMA

3.2.3.1 NOWA GAZETA, 1913

SYGNATURA/TYTUŁ	INFORMACJE, OPIS	DATA/ miejsce	Typ źródła	LOKALIZACJA ORYGINAŁU
NOWA GAZETA R.8, 434, S.2	Budowa gmachu (budynek A na ryc. Ze strony 5)	20 WRZESŚNIA 1913	czasopismo	Domena publiczna/ Biblioteka UW

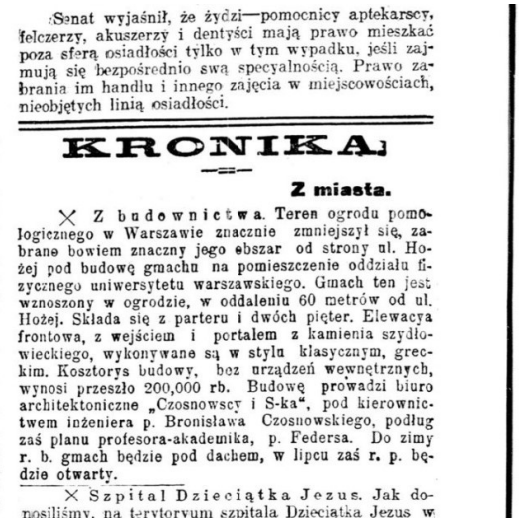

Senat wyjaśnił, że żydzi—pomocnicy aptekarscy, felczerzy, akuszerzy i dentyści mają prawo mieszkać poza sferą osiadłości tylko w tym wypadku, jeśli zajmują się bezpośrednio swą specyalnością. Prawo zabrania im handlu i innego zajęcia w miejscowościach, nieobjętych linią osiadłości.

KRONIKA.

Z miasta.

× Z budownictwa. Teren ogrodu pomologicznego w Warszawie znacznie zmniejszył się, zabrane bowiem znaczny jego obszar od strony ul. Hożej pod budowę gmachu na pomieszczenie oddziału fizycznego uniwersytetu warszawskiego. Gmach ten jest wznoszony w ogrodzie, w oddaleniu 60 metrów od ul. Hożej. Składa się z parteru i dwóch pięter. Elewacya frontowa, z wejściem i portalem z kamienia szydłowieckiego, wykonywane są w stylu klasycznym, greckim. Kosztorys budowy, bez urządzeń wewnętrznych, wynosi przeszło 200,000 rb. Budowę prowadzi biuro architektoniczne „Czosnowscy i S-ka", pod kierownictwem inżeniera p. Bronisława Czosnowskiego, podług zaś planu profesora-akademika, p. Federsa. Do zimy r. b. gmach będzie pod dachem, w lipcu zaś r. p. będzie otwarty.

× Szpital Dzieciątka Jezus. Jak donosiliśmy, na terytoryum szpitala Dzieciątka Jezus w

3.2.3.2 GAZETA WARSZAWSKA, 1921

SYGNATURA/TYTUŁ	INFORMACJE, OPIS	DATA/ miejsce	Typ źródła	LOKALIZACJA ORYGINAŁU
GAZETA WARSZAWSKA, R.141,1921,NR.28 WYDAWCA/DRUKARZ[Tadeusz Wołek]		Warszawa/1921	czasopismo	Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie, Gabinet Starych Druków

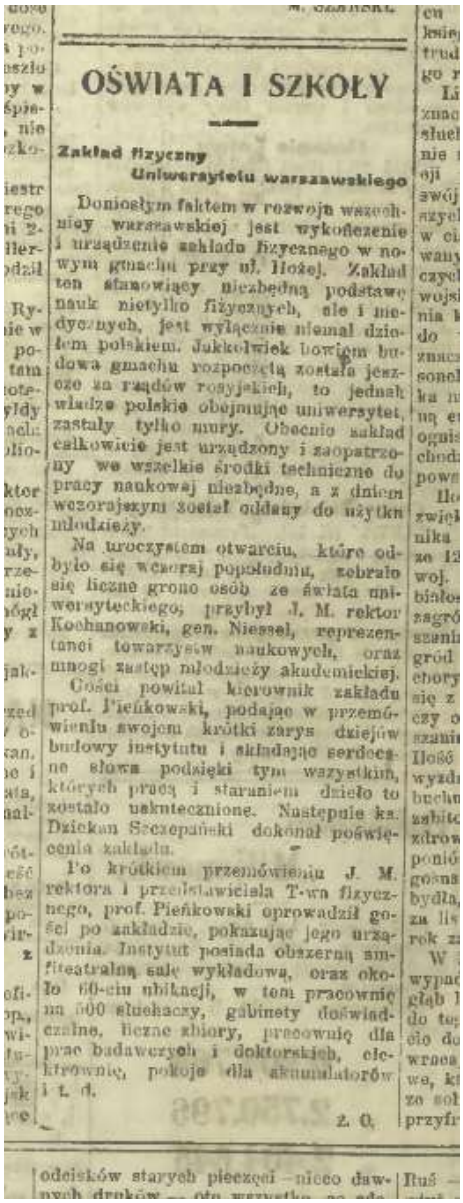

OŚWIATA I SZKOŁY

Zakład fizyczny Uniwersytetu warszawskiego

Doniosłym faktem w rozwoju wszechnicy warszawskiej jest wykończenie i urządzenie zakładu fizycznego w nowym gmachu przy ul. Hożej. Zakład ten stanowiący niezbędną podstawę nauk nietylko fizycznych, ale i medycznych, jest wyłącznie niemal dziełem polskiem. Jakkolwiek bowiem budowa gmachu rozpoczętą została jeszcze za rządów rosyjskich, to jednak władze polskie obejmując uniwersytet, zastały tylko mury. Obecnie zakład całkowicie jest urządzony i zaopatrzony we wszelkie środki techniczne do pracy naukowej niezbędne, a z dniem wczorajszym został oddany do użytku młodzieży.

Na uroczystem otwarciu, które odbyło się wczoraj popołudniu, zebrało się liczne grono osób ze świata uniwersyteckiego; przybył J. M. rektor Kochanowski, gen. Niessel, reprezentanci towarzystw naukowych, oraz mnogi zastęp młodzieży akademickiej.

Gości powitał kierownik zakładu prof. Pieńkowski, podając w przemówieniu swojem krótki zarys dziejów budowy instytutu i składając serdeczne słowa podzięki tym wszystkim, których pracą i staraniem dzieło to zostało uskutecznione. Następnie ks. Dziekan Szczepański dokonał poświęcenia zakładu.

Po krótkiem przemówieniu J. M. rektora i przedstawiciela T-wa fizycznego, prof. Pieńkowski oprowadził gości po zakładzie, pokazując jego urządzenia. Instytut posiada obszerną amfiteatralną salę wykładową, oraz około 60-ciu ubikacji, w tem pracownię na 500 słuchaczy, gabinety doświadczalne, liczne zbiory, pracownię dla prac badawczych i doktorskich, elektrownię, pokoje dla akumulatorów i t. d.

z. O.

odcisków starych pieczęci — nieco daw-

3.2.3.3 POSTĘPY FIZYKI, 1952

SYGNATURA/TYTUŁ	INFORMACJE, OPIS	DATA/ miejsce	Typ źródła	LOKALIZACJA ORYGINAŁU
POSTĘPY FIZYKI 3/388	Budowa nowego skrzydła gmachu (budynek D na ryc. Ze strony 5)	1952	czasopismo	Domena publiczna/ Biblioteka UW

Nowe skrzydło gmachu Instytutu Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego

Pracownie Działu Teoretycznego Instytutu Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego czynne były w II semestrze roku akademickiego 1951/2 już w nowym, świeżo wykończonym skrzydle gmachu Instytutu. Skrzydło zawiera między innymi jedno duże audytorium fizyki teoretycznej i dwie sale konferencyjne. Pomieszczono w nim również połączoną bibliotekę Zakładów Fizyki Teoretycznej Uniwersytetu Warszawskiego.

W części przeznaczonej na pracownie Działu Fizyki Doświadczalnej wykańczane są instalacje.

3.2.3.4 ŻYCIE Warszawy, 1979

SYGNATURA/TYTUŁ	INFORMACJE, OPIS	DATA/ miejsce	Typ źródła	LOKALIZACJA ORYGINAŁU
ŻYCIE WARSZAWY/WARSZAWSKIE POŻEGNANIA R.205, 1-2 WRZEŚNIA 1979,	AUTOR JERZY KASPRZYCKI, RYS.MARIAN STĘPIEŃ przedruk w książce: Jerzy Kasprzycki, *Korzenie miasta. Warszawskie pożegnania*, tom I s. 33-34, Wydawnictwo Veda, 1996)	1-2 WRZEŚNIA 1979	czasopismo	Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego



12 ŻYCIE WARSZAWY NR 205, 1—2 WRZEŚNIA 1979 R. (W)

Warszawskie pożegnania

Nr 489 Świątynia fizyki przy Hożej

JERZY KASPRZYCKI
Rys. MARIAN STĘPIEŃ

Kiedy przed 40 laty Niemcy hitlerowskie napadły na Polskę, oznaczało to nie tylko niewolę oraz olbrzymie straty ludzkie i materialne, ale też szczególnie bolesne uderzenie w ciągłość prac intelektualnych w naszym kraju. W wielu dziedzinach nauki mieliśmy już wtedy wybitne osiągnięcia, które można było traktować jako zapowiedź przełomowych w skali światowej wyników jakościowych. Świadkiem takich działań był widoczny w naszym dzisiejszym rysunku budynek Instytutu Fizyki Doświadczalnej UW przy ul. Hożej 69. Z frontonu przypomina jakąś świątynię — i rzeczywiście, jest to obiekt kultu: od lat krzątają się tu kapłani i wyznawcy nauki, uważanej słusznie za najważniejszą dla cywilizacyjnego rozwoju ludzkości.

Sam gmach zaczęli budować jeszcze przed I wojną światową carscy administratorzy — podobno z przeznaczeniem dla reprezentacyjnej szkoły rządowej. Po odzyskaniu niepodległości budowę dokończono, już z myślą o potrzebach Uniwersytetu. W styczniu 1921 r. nastąpiło tu otwarcie Zakładu Fizyki Doświadczalnej, którego wieloletnim następnie kierownikiem był światowej sławy uczony, prof. Stefan Pieńkowski. Wkrótce zakład otrzymał z Fundacji Rockefellera nowoczesne wyposażenie i rozwinął badania zwłaszcza w zakresie fizyki cząstek elementarnych.

W 1932 r. dr Andrzej Sołtan zakończył budowę skonstruowanego przez siebie akceleratora do przyspieszania cząstek elektrycznie naładowanych. Było to wprawdzie urządzenie o stosunkowo małej energii przyspieszania, ale w pełni zgodne z ówczesnym światowym poziomem badań jądrowych. Projektowano też budowę cyklotronu. Wszystkim tym dokonaniom i zamiarom położył brutalnie kres hitlerowski najazd we wrześniu 1939 r.

Podczas oblężenia stolicy pociski nie ominęły Instytutu, potem w pierwszych dniach okupacji żołnierze bezkarnie plądrowali budynek szacownej placówki naukowej. Zainteresowanie nią po kilku miesiącach przybrało formę „urzędowa": w majestacie hitlerowskiego prawa wywieziono do Rzeszy cenniejsze urządzenia i dokumentację, zaś w gmachu przy Hożej urządzona została wojskowa składnica map. Wiąże się z tym pewien mało znany epizod. Pozostawieni tu polscy pracownicy pilnie obserwowali rodzaje map, wysyłanych do sztabów i składnic frontowych na wschodzie — i przekazywali te informacje wywiadowi polskiego podziemia, co ułatwiało aliantom prognozowanie niemieckich poczynań ofensywnych.

Aby uzasadnić konieczność przebywania w gmachu Instytutu polskich naukowców, prof. Pieńkowski zorganizował tu tzw. Zakład Pomiarów Fizycznych dla polskiego zarządu miejskiego. Oficjalnie wykonywano użyteczne badania próbek wody, lamp gazowych i innych instalacji komunalnych. Jednocześnie przygotowywano plany powojennej rozbudowy Instytutu już w wolnej Polsce. I w tym środowisku nikt nie wątpił ani przez chwilę, że wojna wkrótce się skończy i że Polska będzie znów wolna.

Wkrótce po wyzwoleniu Warszawy zaczęli wracać na Hożą z różnych zakątków kraju i całego świata ci, którzy przeżyli kataklizm. Już w kwietniu 1945 r. prof. Pieńkowski zaczął organizowanie odbudowy Instytutu. Odnowione kontakty z przodującymi zagranicznymi ośrodkami naukowymi, w których wizytówka: „Fizyk z Warszawy" tak samo, jak przed wojną, otwierała wszystkie drzwi. „Świątynia" przy ulicy Hożej była teraz za ciasna, wciąż ją rozbudowywano, o dawnym wystroju architektonicznym mówi już tylko środkowa część elewacji.

Instytutowi, nieodrodnemu dziecku Warszawy, towarzyszyły w jego rozwoju wszystkie warszawskie powojenne możliwości i niemożliwości. Gdy w swoim czasie prof. Leopold Infeld pragnął przekonać kolegów, że uda się w terminie ukończyć nowe pracownie i sale wykładowe, posłużył się przykładem tempa odbudowy naszego miasta.

Ze „świątyni" przy ulicy Hożej promieniowały silne impulsy rozwojowe polskiej fizyki doświadczalnej i teoretycznej. Powstawały nowe, komplementarne placówki w Warszawie i poza nią. Tworzyli je coraz częściej młodzi wychowankowie profesorów z Instytutu przy ul. Hożej — tych wychowawców, którzy obok własnych osiągnięć naukowych równorzędnie co najmniej cenią sobie ten swój „dorobek kadrowy", wykształcony w atmosferze wysokich wymagań i rozległości horyzontów intelektualnych.

Ta spójność wewnętrzna celów i środków wydaje się być jedną z najbardziej charakterystycznych stron życia codziennego w ośrodku naukowym przy ulicy Hożej.

PS. Przed kilku tygodniami wspomniałem w tej rubryce („Pożegnania" nr 405 z dn. 11—12 sierpnia br.), że komisja budowlana nie doszukała się na frontonie gmachu Technologii Chemicznej PW przy ul. Koszykowej płaskorzeźby orła, ukrytej jakoby podczas okupacji pod warstwą szarych cegieł — i znalazła pod nią tylko oblicowanie z czerwonej cegły. Nasi Czytelnicy twierdzą jednak z uporem, że właśnie podobizna orła ułożona jest jak wysypka mozaika z czerwonej cegły... Być może, otrzymam jeszcze ściślejsze informacje, którymi nie omieszkam podzielić się z Czytelnikami.

3.2.4 ŹRÓDŁA IKONOGRAFICZNE

3.2.4.1 ARCHIWUM WYDZIAŁU FIZYKI

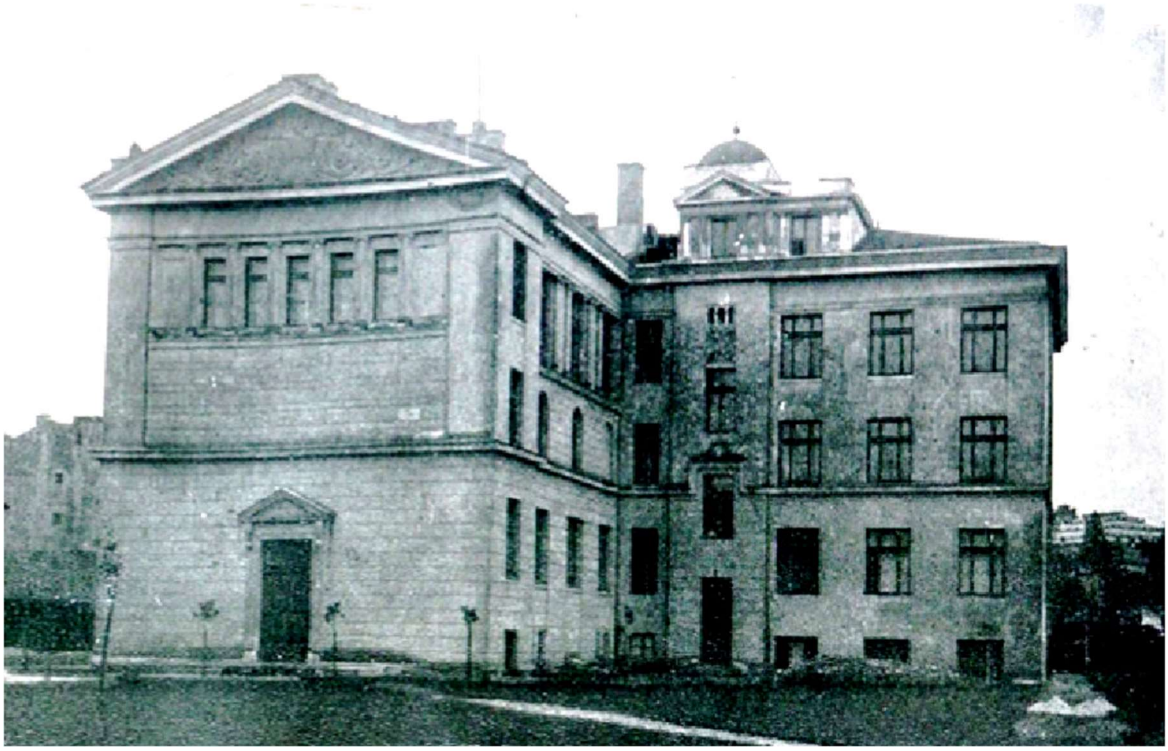

Budynek przy ul. Hożej 69 przed 1932 rokiem widoczna najstarsza część budynku, jeszcze bez skrzydła wschodniego, dobudowanego w 1932 roku; źródło: 100 lat fizyki – od Hożej do Pasteura lata trzydzieste, www.https://www.fuw.edu.pl/~ajduk/75/hoza_30s.html

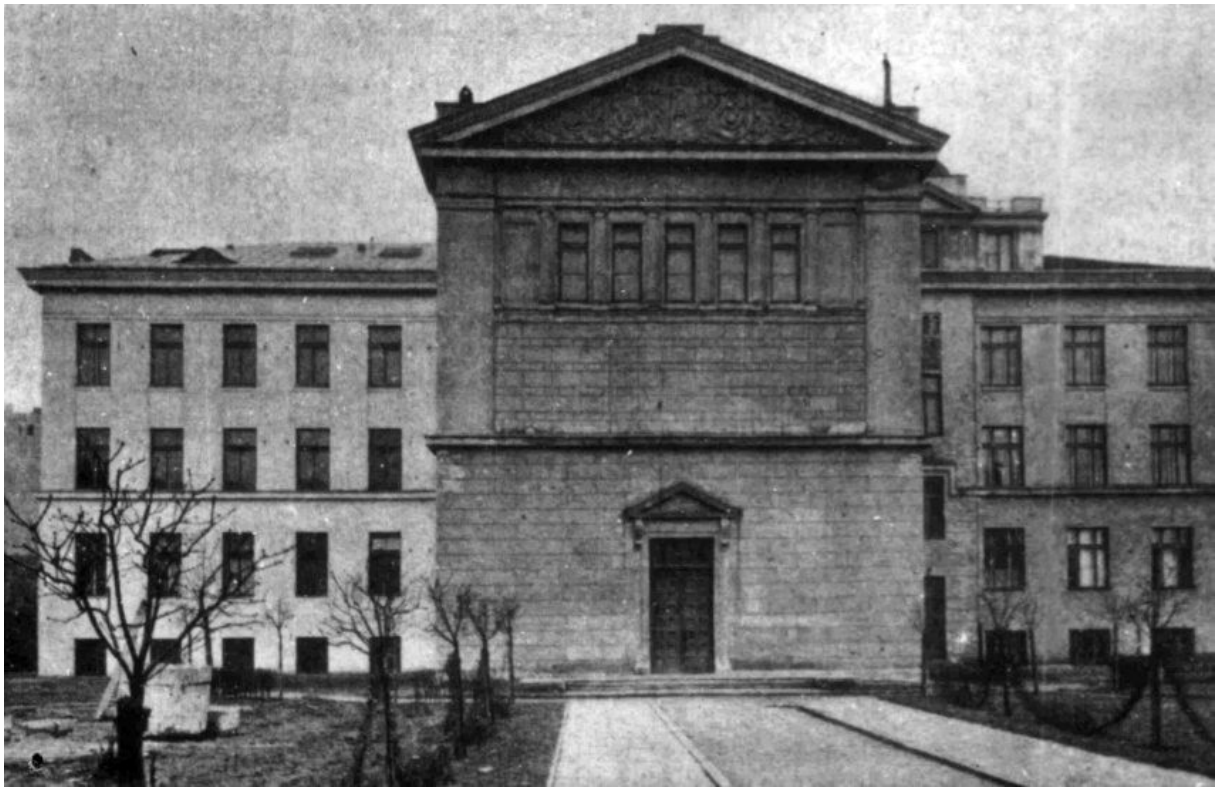

Opis	*Kolekcja*	*Data utworzenia*	*Lokalizacja*	*Własność*	*Prawa*	*Typ/Format*	*Format obiektu*	*Identyfikator*
Frontalne ujęcie budynku Zakładu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego. Widoczny bogato zdobiony tympanon. Fotografia po dobudowaniu wschodniego skrzydła.	Archiwalia Wydziału Fizyki	1932	Polska, Warszawa, ul. Hoża 69	Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego	Domena publiczna	Fotografia/image /jpg	1 fotografia cz.-b. ; 8x12,6 cm.	WMFUW_BWF_0 0024_A1





Budynek przy ul. Hożej 69 przed 1932 rokiem widoczna najstarsza część budynku, z dobudowanym skrzydłem wschodnim i ozdobnym portykiem wejściowym wspartym na doryckich kolumnach; źródło: 100 lat fizyki – od Hożej do Pasteura lata trzydzieste, www.fuw.edu.pl/~ajduk/75/hoza_30s.html

3.2.5 NARODOWE ARCHIWUM CYFROWE



Budynek Instytutu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego, po 1945 roku.
szukajwarchiwach.gov.pl, NAC

3.2.6 FIZYKOTEKA- WIRTUALNE MUZEUM WYDZIAŁU FIZYKI UNIWERSYTETU WARSZAWSKIWEGO

3.2.6.1 ALBUM LUDWIGSA JANSONSA

Kolekcja „Z albumu Ludwigsa Jansonsa" zawiera zdjęcia uniwersyteckiego ośrodka fizyki przy ul. Hożej 69 z lat 1934-1935. Album stworzył Łotysz Ludwigs (Ludvigs) Jansons dla Stefana Pieńkowskiego w podziękowaniu za możliwość przygotowania swojego doktoratu w Zakładzie Fizycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Album otwierają krótkie podziękowania napisane w języku łotewskim oraz w języku polskim. Zdjęcia umieszczone w albumie są niezwykle cennym materiałem historycznym dotyczącym ośrodka przy ul. Hożej w latach trzydziestych XX w.: wyglądu samego budynku, jego otoczenia, istniejącej wówczas aparatury badawczej oraz zespołu pracowników.



Opis	*Kolekcja/Twórc*	*Data utworzenia*	*Lokalizacja*	*Własność*	*Prawa*	*Typ/Format*	*Format obiektu*	*Identyfikator*
Budynek Zakładu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego w odbici u lustrzanym. Na pierwszym planie brama. Na drugim planie frontalne ujęcie budynku. Widoczny portyk kolumnowy oraz bogato zdobiony tympanon	Album Ludwigsa Jansonsa/Janssons, Ludwigs	*od 1934 do 1935*	Polska, Warszawa, ul. Hoża 69	Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego	Domena publiczna	Fotografia/image/jpg	1 fotografia cz.-b. ; 5,9x8,9 cm.	WMFUW_BWF_00018_028b_A1



Opis	*Kolekcja/Twórc*	*Data utworzenia*	*Lokalizacja*	*Własność*	*Prawa*	*Typ/Format*	*Format obiektu*	*Identyfikator*
Widok od strony ul. Hożej na bramę i budynek Zakładu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego. Na pierwszym planie brama, na drugim budynek Zakładu. Widoczny portyk kolumnowy oraz bogato zdobiony tympanon	Album Ludwigsa Jansonsa/Janssons, Ludwigs	*od 1934 do 1935*	Polska, Warszawa, ul. Hoża 69	Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego	Domena publiczna	Fotografia/image/jpg	1 fotografia cz.-b. ; 4,2x5,8 cm.	WMFUW_BWF_00018_026c_A1



Opis	*Kolekcja/Twórc*	*Data utworzenia*	*Lokalizacja*	*Własność*	*Prawa*	*Typ/Format*	*Format obiektu*	*Identyfikator*
Dziecko pod kolumną portyku budynku Zakładu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego przy ul. Hożej 69	Album Ludwigsa Jansonsa/Janssons, Ludwigs	*od 1934 do 1935*	Polska, Warszawa, ul. Hoża 69	Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego	Domena publiczna	Fotografia/image/jpg	1 fotografia cz.-b. ; 6x4,4 cm.	WMFUW_BWF_00018_025d_A1



Opis	*Kolekcja/Twórc*	*Data utworzenia*	*Lokalizacja*	*Własność*	*Prawa*	*Typ/Format*	*Format obiektu*	*Identyfikator*
Przed wejściem do gmachu Zakładu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego stoją od lewej: Jan Kępa, Krzyżanowski.□	Album Ludwigsa Jansonsa/Jansons, Ludwigs	*od 1934 do 1935*	Polska, Warszawa, ul. Hoża 69	Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego	Domena publiczna	Fotografia/image/jpg	1 fotografia cz.-b. ; 5,8x4,3 cm.	WMFUW_BWF_00018_025b_A1



Opis	*Kolekcja/Twórc*	*Data utworzenia*	*Lokalizacja*	*Własność*	*Prawa*	*Typ/Format*	*Format obiektu*	*Identyfikator*
Pracownicy Zakładu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego przed wejściem do budynku. Od lewej strony stoją: 1. Ludwigs Jansons, 2. Tadeusz Dryński, 5. K. Lewkowicz, 7. Bazyli Milianczuk, 9. Bolesława Twarowska. Na fotografii widoczna południowa ściana budynku.□	Album Ludwigsa Jansonsa/Janso ns, Ludwigs	*od 1934 do 1935*	Polska, Warszawa, ul. Hoża 69	Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego	Domena publiczna	Fotografia/image /jpg	1 fotografia cz.-b. ; 8,8x5,7 cm.	WMFUW_BWF_0 0018_022b_A1



Opis	*Kolekcja/Twórc*	*Data utworzenia*	*Lokalizacja*	*Własność*	*Prawa*	*Typ/Format*	*Format obiektu*	*Identyfikator*
Grupa pracowników Zakładu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego przed wejściem głównym do budynku Zakładu przy ul. Hożej 69. 1. Tadusz Dryński, 2. Jerzy Pniewski, 5. Zofia Gryglewicz, 6. K. Lewkowicz, 7. Bazyli Milianczuk, 9. Zdzisław Zając, 10. Bolesława Twarowska, 11. Maria Okoń, 12. Ludwigs Jansons	Album Ludwigsa Jansonsa/Jansons, Ludwigs	*od 1934 do 1935*	Polska, Warszawa, ul. Hoża 69	Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego	Domena publiczna	Fotografia/image/jpg	1 fotografia cz.-b. ; 5,7x8,5 cm.	WMFUW_BWF_00018_013c_A1



Opis	*Kolekcja/Twórc*	*Data utworzenia*	*Lokalizacja*	*Własność*	*Prawa*	*Typ/Format*	*Format obiektu*	*Identyfikator*
Pracownicy Zakładu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego przed wejściem do budynku Zakładu przy ul. Hożej 69. 1. Teodor Kopcewicz, 3. Tadeusz Zamfyński, 4. Stefan Pieńkowski, 5. Bolesława Twarowska, 8. Władysław Kapuściński, 9. Zdzisław Zając, 11. K. Lewkowicz, 14. Tadeusz Dryński, 17. Bazyli Milianczuk, 18. Jerzy Pniewski	Album Ludwigsa Jansonsa/Janssons, Ludwigs	*od 1934 do 1935*	Polska, Warszawa, ul. Hoża 69	Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego	Domena publiczna	Fotografia/image/jpg	1 fotografia cz.-b. ; 5,5x6,5 cm.	WMFUW_BWF_00018_003b_A1



Opis	*Kolekcja/Twórc*	*Data utworzenia*	*Lokalizacja*	*Własność*	*Prawa*	*Typ/Format*	*Format obiektu*	*Identyfikator*
Mężczyzna przed budynkiem Zakładu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego. Fotografia wykonana zimą w kierunku południowo-wschodnim.□	Album Ludwigsa Jansonsa/Janssons, Ludwigs	*od 1934 do 1935*	Polska, Warszawa, ul. Hoża 69	Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego	Domena publiczna	Fotografia/image/jpg	1 fotografia cz.-b. ; 4,5x5,5 cm.	WMFUW_BWF_00018_003a_A1



Opis	*Kolekcja/Twórc*	*Data utworzenia*	*Lokalizacja*	*Własność*	*Prawa*	*Typ/Format*	*Format obiektu*	*Identyfikator*
Na zdjęciu widoczny budynek Zakładu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego przy ul. Hożej 69 z portykiem kolumnowym oraz bogato zdobionym tympanonem.□ wschodnim.□	Album Ludwigsa Jansonsa/Jansons, Ludwigs	*od 1934 do 1935*	Polska, Warszawa, ul. Hoża 69	Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego	Domena publiczna	Fotografia/image/jpg	1 fotografia cz.-b. ; 5,5x9 cm.	WMFUW_BWF_00018_002a_A1



Opis	*Kolekcja/Twórc*	*Data utworzenia*	*Lokalizacja*	*Własność*	*Prawa*	*Typ/Format*	*Format obiektu*	*Identyfikator*
Na zdjęciu widoczny budynek Zakładu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego przy ul. Hożej 69 z portykiem kolumnowym oraz bogato zdobionym tympanonem.□	Album Ludwigsa Jansonsa/Janssons, Ludwigs	*od 1934 do 1935*	Polska, Warszawa, ul. Hoża 69	Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego	Domena publiczna	Fotografia/image/jpg	1 fotografia cz.-b. ; 5,5x9 cm.	WMFUW_BWF_00018_002a_A1



Opis	*Kolekcja/Twórc*	*Data utworzenia*	*Lokalizacja*	*Własność*	*Prawa*	*Typ/Format*	*Format obiektu*	*Identyfikator*
Grupa pracowników Zakładu Fizyki Doświadczalnej Uniwersytetu Warszawskiego. Od lewej strony stoją: 1. Bolesława Twarowska, 2. Zofia Gryglewicz, 3. Maria Okoń, 4. K. Lewkowicz, 6. Tadeusz Dryński, 8. Bazyli Milianczuk, 11. Ludwigs Jansons, 12. Jerzy Pniewski. Zdjęcie wykonane z zachodniej części dziedzińca w kierunku północno-wschodnim. Na fotografii widoczny również z prawej strony fragment budynku, kolumna przy wejściu, na drugim planie z lewej strony fragment budynku przy ul. Hożej 88.□	Album Ludwigsa Jansonsa/Janssons, Ludwigs	*od 1934 do 1935*	Polska, Warszawa, ul. Hoża 69	Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego	Domena publiczna	Fotografia/image/jpg	1 fotografia cz.-b. ; 5,8x8,8 cm.	WMFUW_BWF_00018_025a_A1

3.2.7 POZOSTAŁE ŹRÓDŁA IKONOGRAFICZNE

3.2.7.1 INTERNET



Pawilon Narodowego Centrum Badań Jądrowych przy Hożej 69, w trakcie rozbiórki w 2023 r. Źródło:www.skyscrapercity.com/threads/warszawa-inwestycje-uniwersytetu-warszawskiego.163379/page-85

4 ANALIZA KONSERWATORSKA WIĘŹBY BUDYNKU HOŻA 69

4.1 DACH

W budynku występuje dach wielospadowy o mieszanej konstrukcji więźby. W połaciach dachowych umieszczone są świetliki i niewielkie okna doświetlające użytkowe poddasze. Pokrycie stanowi blacha stalowa ocynkowana na ażurowym deskowaniu; blacha widoczna jest od strony poddasza. Dostęp do nieużytkowanej części poddasza jest realizowany z użytkowanej części poddasza w środkowej części budynku.

4.2 WIĘŹBA DACHOWA

Więźba dachowa udostępniona do analizy wykonana jest w konstrukcji drewnianej, z drewna iglastego. Nad najstarszą częścią budynku z 1921 roku (skrzydło zachodnie) dach wielospadowy o konstrukcji więźby specyficznej o stolcach pochylonych podpierających płatew kalenicową[3] w skrzydle wschodnim, dobudowanym w 1932 roku występuje dach wielospadowy o konstrukcji więźby płatwiowo-kleszczowej. Deskowanie połaci dachu – niepełne, wykonane z desek sosnowych. W konstrukcji występują co najmniej dwa rodzaje ciesielskich znaków montażowych.

Poza opisaną powyżej konstrukcją o stolcach pochylonych, którą można przypisać do fazy powstania gmachu i płatwiowo - kleszczową, która należy do I rozbudowy budynku, w więźbie dachowej widoczne są elementy dodane w czasie prowadzonych kolejnych napraw konstrukcji. Stwierdzono także braki elementów i przeprowadzone wymiany elementów.

Do najważniejszych należy zaliczyć:

- naprawy końcówek krokwi,
- naprawy krokwi polegające na dodaniu nakładek na uszkodzone belki
- naprawy deskowania

W belkach płatwi występują puste gniazda po złączach ciesielskich.

[3] Dokładniejszy opis możliwy będzie po odsłonięciu całości układu

4.3 STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ WIĘŹBY DACHOWEJ

Stan zachowania więźby określić można w zakresie od złego do katastrofalnego. Pokrycie dachu jest bardzo nieszczelne, na fotografiach lotniczych na przeważającego części jego powierzchni widoczne są przebarwienia będące ogniskami korozyjnymi.

Widoczne są znaczne uszkodzenia więźby spowodowane przede wszystkim długotrwałym zawilgoceniem jej elementów. Narażenie drewna na długotrwałe, stałe zawilgocenie w połączeniu z dostępem powietrza i powoduje bardzo szybki jego rozkład zachodzący w ciągu kilku, kilkunastu lat. Powierzchnie drewniane są także zainfekowane mikrobiologicznie - stwierdzono obecność grzybów domowych - w stopniu znacznym.

Grzyby domowe rozwijające się w drewnie powodują liczne zmiany właściwości. Wraz ze zmianą budowy drewna zmieniają się także jego właściwości mechaniczne, które pozostawione bez interwencji mogą skutkować poważnymi katastrofami budowlanymi.

Tak znaczne uszkodzenia drewna, jakie niestety widoczne są w zakresie przedmiotowej więźby wynikają w znacznej mierze z niewystarczającego dozoru i braku bieżących napraw poszycia dachu.;

Elementy więźby charakteryzują się następującymi uszkodzeniami, są to min.:

- We wschodniej, środkowej i zachodniej części poddasza widoczne są wprowadzone wtórnie konstrukcje w postaci min. większości krokwi oraz konstrukcji świetlików doświetlających pomieszczenia poziomu użytkowego poddasza
- W środkowej i wschodniej części poddasza widoczne są wprowadzone wtórnie konstrukcje kleszczy, stolców i mieczy
- Zacieki i plamy w wyniku wieloletniego zawilgocenia więźby, zanieczyszczenia spowodowane przez odchody gołębi
- Spękania elementów więźby wzdłuż słojów
- Korozja drewna w wyniku silnego zawilgocenia; przegnicia
- Rozkład częściowy i zupełny drewna na skutek rozwoju grzybów.
- W części środkowej poddasza widoczne w płatwiach połaciowych puste gniazda po złączach ciesielskich, co min może dodatkowo potwierdzać wymianę konstrukcji więźby dachowej, która uległa uszkodzeniu lub zniszczeniu.
- Więźba nad frontową częścią budynku jest niedostępna ze względu na bardzo zły stan zachowania.

- Rozległe zniszczenia i zawilgocenia występują także na elementach więźby w części użytkowej poddasza. Świadczą o tym rozległe zacieki na sufitach i ścianach w tej przestrzeni. Z uwagi na to, że ta część więźby jest zabudowana, rzeczywisty stan zachowania widoczny będzie dopiero po demontażu ścianek działowych i sufitów.

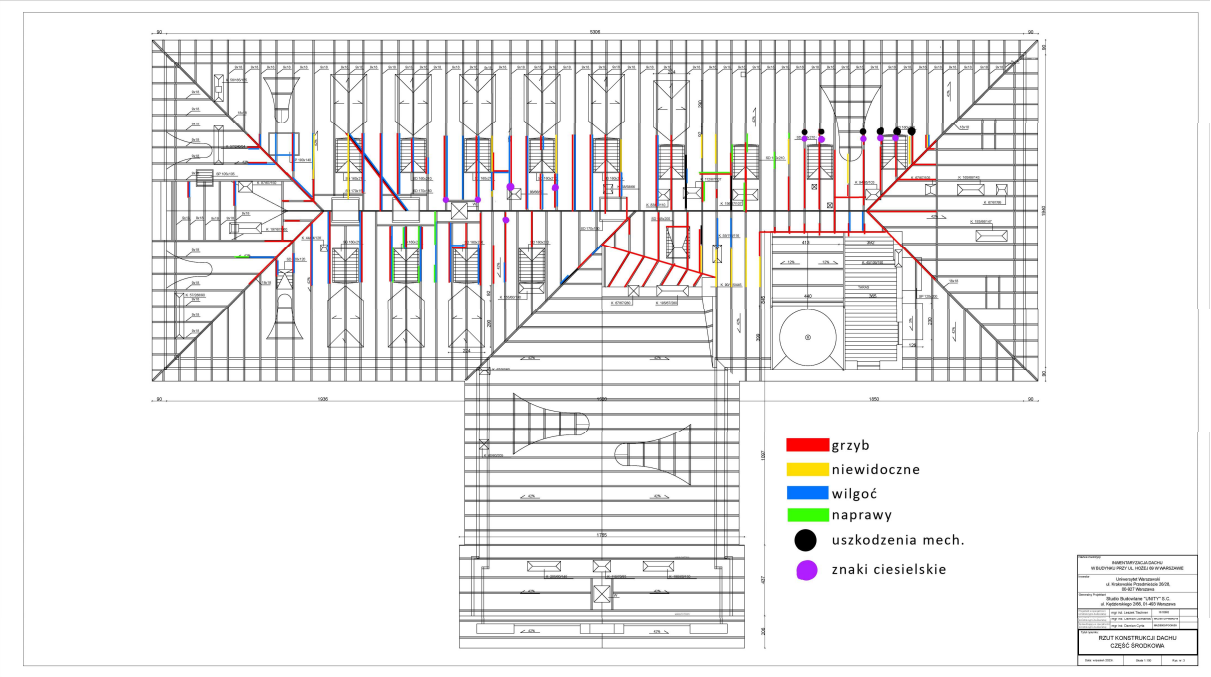

Szkicowa i orientacyjna lokalizacja uszkodzeń, niektórymi miejscami napraw i przykładowymi lokalizacjami znaków ciesielskich

Uszkodzenia drewna konstrukcji

W czasie oględzin ustalono miejsca, w których występują uszkodzenia drewna spowodowane czynnikami biologicznymi. Orientacyjną lokalizację uszkodzeń spowodowanych przez korozję biologiczną dostępnych elementów konstrukcji więźby pokazuje powyższy rysunek: *szkicowa lokalizacja uszkodzeń*

Zidentyfikowane najpoważniejsze uszkodzenia konstrukcji:

- Silne zniszczenia przez grzyby domowe; miejscowo nastąpiło całkowite zniszczenie drewna np. krokwie zachodniej części poddasza, środkowej części poddasza w miejscu łączenia się skrzydła północnego ze skrzydłami wschodnim i zachodnim
- Rozluźnienia i przesunięcia połączeń „na piorun” płatwi połaciowych
- Wypadnięcie miecza stolca we wschodniej części poddasza z powodu zupełnego rozpadu płatwi
- Rozluźnienie połączeń namurnic

5 WNIOSKI KONSERWATORSKIE

Oryginalna więźba przedmiotowego budynku pochodząca z dwóch etapów budowy: z 1921 roku, kiedy to część środkowa i skrzydło zachodnie zostały ukończone i z 1932 roku kiedy dobudowane zostało skrzydło wschodnie gmachu Instytutu Fizyki, jest zachowana tylko w niewielkim procencie. Budynek przetrwał bez większych zniszczeń okres II wojny światowej, co potwierdzają fotografie lotnicze wykonane w 1945 roku.; poważnie zdewastowane przez Niemców były natomiast wnętrza a cenna aparatura wywieziona i zniszczona. Niestety wieloletni brak odpowiedniej dbałości, nieskuteczne zabezpieczenia, nieszczelności dachu przy braku bieżącej konserwacji spowodowały ogromne i nieodwracalne zniszczenia drewna konstrukcji a w konsekwencji doprowadziły do wymiany wielu oryginalnych elementów. Istniejąca konstrukcja w wielu miejscach także uległa rozkładowi częściowemu lub zupełnemu.; jest zawilgocona i zainfekowana biologicznie. Sposób obróbki powierzchni drewnianych elementów jest zróżnicowany pod względem jakości wykonania, połączenia pomiędzy elementami są wykonane w wielu miejscach w niezbyt dokładnie, a przeprowadzone naprawy wpłynęły w znaczny sposób na pomniejszenie walorów naukowych tego ustroju, niemniej zachował się czytelny układ konstrukcji, niestety stopień korozji biologicznej jest na tyle zaawansowany, że więźba kwalifikuje się do wymiany. Stan zachowania i bezpieczeństwo konstrukcji powinien ocenić konstruktor. Powinien on podać również zalecenia naprawcze dla konstrukcji, uwzględniając wytyczne Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Całość pokrycia nad budynkiem kwalifikuje się także do wymiany.

6 DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA





Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024





Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024





Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024





Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024



Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024









Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024





Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024





Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024







Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024







Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024







Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024







Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024







Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024







Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024







Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024







Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024







Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024







Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024





Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024





Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024







Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024







Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024







Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024







Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024







Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024







Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024





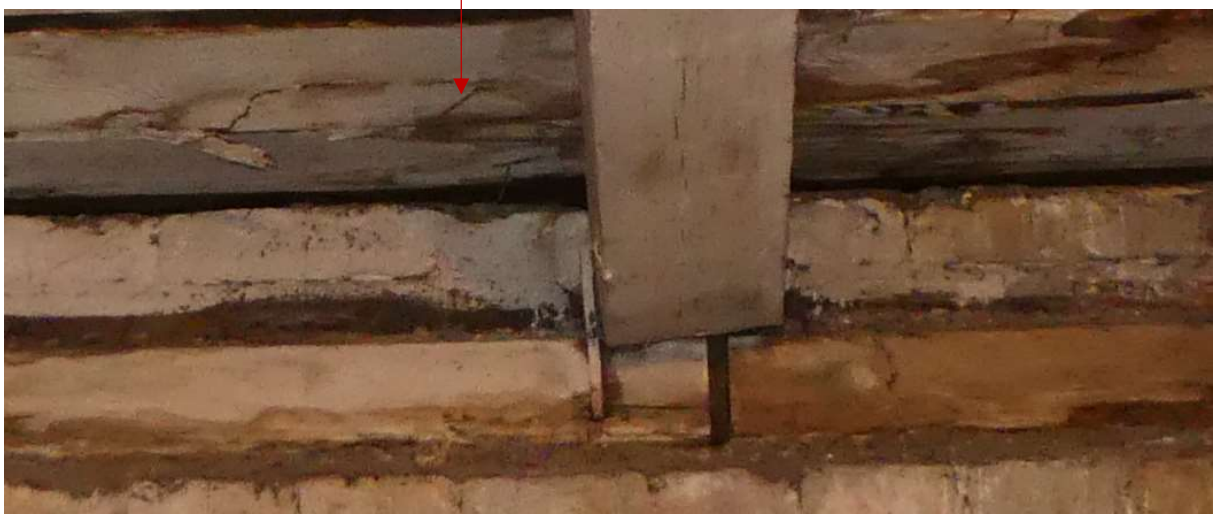

Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024



Budynek Hoża 69, stan styczeń 2024